

Alkotmánybíróság

Budapest

Pf. 773

1535

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám: IV/01082-0/2020	
Érkezett: 2020 JÚN 19.	
Példány: 1	Kezelőiroda:
Melléklet: 5 db	lw

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Dr. Alexin Zoltán (anyja neve: [REDACTED])

[REDACTED] alatti lakos, mint indítványozó dr. Ábrahám

László ([REDACTED])

[REDACTED] alatti lakos útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése alapján az alábbi

a l k o t m á n y j o g i p a n a s z t

terjesztem elő:

Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg

- Az Elektronikus Egészségügyi Szolgáltatási Térrel kapcsolatos részletes szabályokról szóló 39/2016. (XII. 21.) EMMI rendelet 22. § (5a) bekezdése, és
- A munkaköri, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmasság orvosi vizsgálatáról és véleményezéséről szóló 33/1998. (VI. 24.) NM rendelet 10. számú mellékletben szereplő „TAJ szám” adat megjelölése, továbbá a 14. számú mellékletben szereplő „TAJ száma” adatmegjelölés az első oldalon és a hátoldalon is.

alaptörvény-ellenességét, és az Abtv. 41. § (1) bekezdése alapján semmisítse meg azokat. Az Alkotmánybíróság akkor járna el helyesen, ha nem *ex nunc*, hanem *ex tunc*, azaz a jogsértés bekövetkeztétől kezdve nyilvánítaná alaptörvényellenesnek a mondott jogszabályokat.

A fenti jogi előírások a nem közfinanszírozott egészségügyi szolgáltatóknak az Elektronikus Egészségügyi Szolgáltatási Tér (EESZT) felé történő jelentési kötelezettségére vonatkoznak. A Foglalkozás-egészségügyi szolgálatok tevékenysége a foglalkozás-egészségügyi szolgálatról szóló 89/1995. (VII. 14.) Kormányrendelet szerinti nem finanszírozott egészségügyi ellátások körébe tartozik. A munkaadók kötelesek szerződésben megállapodni a szolgáltatókkal az elvégzett alkalmassági vizsgálatok után fizetendő térítési díjról. A magánszolgáltatók 2020. június 1-től kell, hogy adatokat szolgáltatassanak a betegeikről **kötelező módon** az EESZT informatikai rendszerébe. A jelentési kötelezettségük teljesítéséhez azonban szükségük van a betegek TAJ azonosítójára, ugyanakkor a TAJ azonosító megkövetelésére nincs törvényes lehetőségük.

Mivel az EESZT-be történő adattovábbítást nem lehet meg nem történné tenni a későbbiekben, az adatok azonnal szétáramlanak a legkülönbözőbb csatlakoztatott adatkezelők felé, ezért kérem a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 61. § (2) alapján a jogszabály végrehajtásának felfüggesztését a döntés meghozataláig rendelje el.

Kérelmem indokolásaként az alábbiakat adom elő:

1. Az indítvány benyújtásának törvényi és formai követelményei

a) A támadott jogszabály pontos megjelölése, a tényállás rövid ismertetése és a bírói út hiánya

Az Elektronikus Egészségügyi Szolgáltatási Térrel kapcsolatos részletes szabályokról szóló A 39/2016. (XII. 21.) EMMI rendelet 22. § (5a) bekezdése mai napon hatályos szövege:

[2. § (1a) Az Eüak. 35/B. § (1) bekezdés d) pontja szerinti csatlakozásra köteles egyéb szervezet az Eüak. 35/B. § (1) bekezdés a) pontja hatálya alá nem tartozó, orvosi vagy fogorvosi feladatra irányuló működési engedéllyel rendelkező egészségügyi szolgáltató.]

22 § (5a) A 2. § (1a) bekezdése szerinti egészségügyi szolgáltató az adatszolgáltatási kötelezettségét legkésőbb 2020. június 1. napjától köteles teljesíteni.

A munkaköri, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmasság orvosi vizsgálatáról és véleményezéséről szóló 33/1998. (VI. 24.) NM rendelet 10. és 14. mellékletének a mai napon hatályos szövege

10. számú melléklet a 33/1998. (VI. 24.) NM rendelethez

Munkáltató megnevezése:

Beutalás másodfokú munkaköri orvosi alkalmassági vizsgálatra

Név: Szül. év: hó: nap:

Lakcím: **TAJ szám:**

Munkakör:

Kérem nevezett munkaköri alkalmasságára vonatkozó vélemény közlését az alábbi indok(ok) alapján:

.....

Kelt:

.....

kérelmező aláírása

14. számú melléklet a 33/1998. (VI. 24.) NM rendelethez

Beutalás munkaköri orvosi alkalmassági vizsgálatra

(Címoldal)

.....

A munkáltató megnevezése, cégszerű bélyegzője

Beutalás munkaköri orvosi alkalmassági vizsgálatra*

(A munkáltató tölti ki)

A munkavállaló neve: Szül. év hó nap

Lakcíme:

Munkaköre: **TAJ száma:**

A vizsgálat oka: munkába lépés előtti, munkakör (hely) változás előtti, soron kívüli, záróvizsgálat**

<...>

(Hátoldal)

Munkáltató megnevezése:

Beutalás munkaköri orvosi alkalmassági vizsgálatra

A munkavállaló neve: Szül. év hó nap

Lakcím:

Munkakör: **TAJ száma:**

Kérem nevezett munkaköri alkalmasságára vonatkozó vélemény közlését.

A vizsgálat oka: időszakos vizsgálat.

Kelt:

P.H.

.....

munkáltató aláírása

A támadott jogszabályok alapján az a magyar állampolgár, aki eddig azért keresett fel magánorvost, hogy a bizalmas egészségügyi adatai az orvosi titoktartás alapvető, szakmai-etikai követelménye miatt titokban maradhassanak azzal kénytelen szembesülni, hogy a magánorvos is kéri tőle a TAJ azonosítóját azért, hogy az adatokat jelenthesse az EESZT számára. Hasonló sors vár a magyar munkavállalókra is, akik egytől egyig időszakos munkaköri alkalmassági vizsgálatra kötelezettek. Nem elég, hogy a megalázó, kényszer orvosi vizsgálatot el kell szenvedjék, ezt tetézi még az egészségügyi adataik kötelező továbbítása az EESZT felé. A munkaköri alkalmassági vizsgálatok beutalóján szerepel a TAJ, amit a foglalkozás-egészségügyi orvos arra használ fel, hogy a munkavállaló bizalmas egészségügyi adatait jelentse az EESZT számára, pedig a beutalón a TAJ feltüntetésére nincs megfelelő jogalap, a TAJ törvényellenesen kerül rá a beutalóra. Az indítványozó rendszeres munkaköri alkalmassági vizsgálatra kötelezett.

Ha pedig magánorvoshoz szeretne fordulni, akkor a jogszabályok kiterjednek rá, és ezért vagy nem kap egészségügyi ellátást, vagy át kell adja a TAJ azonosítóját, és kénytelen eltérni a bizalmas adatainak feltöltését az EESZT-be, ahol az adatok a halála után még 5 évig megőrzésre kerülnek.

A TAJ szerepe az adatkezelésben kulcsfontosságú, mert az EESZT a TAJ alapján rendezetten tárolja a feltöltött adatokat. Lekérdezéskor a TAJ azonosító megadásával van lehetőség egy konkrét személy adatainak elérésére. A visszaélések elkerülése érdekében alakították ki ezt a rendszert, hogy pusztán a név beírásával ne lehessen állampolgárok adatait lekérdezni – mivel ez túlságosan nagy csábítást jelentett volna a visszaélésekre. A fenti óvintézkedés miatt azonban az adatfeltöltések során minden esetben meg kell adni a TAJ azonosítót. A TAJ itt a polgárok teljes élete során keletkezett, mindhalálíg felhalmozott összes összekapcsolt egészségügyi adatát fogja azonosítani és elérhetővé tenni. Ugyanakkor, ha a TAJ nem áll rendelkezésre, akkor az adatokat nem tudják a szolgáltatók jelenteni.

Az EESZT-ben található adatokhoz, az Eüak. és az Eütv. felhatalmazásai alapján már a felhasználók széles köre fér hozzá, tehát nem igaz az, hogy az adatok felett a polgár gyakorolhatja az önrendelkezési jogait. Az adatokat a legkülönbözőbb célok érdekében használhatják fel, akár a betegek ellen indított hivatalos eljárásokra, sértetésekre, a betegek megalázására vagy szankcionálására. A betegek az Eüak. 35/H. § (1) bekezdése szerint elméletileg korlátozhatják a személyes egészségügyi adataik elérését a Digitális Önrendelkezési Nyilvántartásban, azonban ezt a kezelőorvos bármikor felülbíráhatja. Az állami szervek pedig a digitális önrendelkezést megkerülve jutnak hozzá már névvel is azonosított személyes egészségügyi adatokhoz.

Az adatkezelést jogszabály írja elő kötelezően, ezért bírói jogorvoslati eljárás nincs ellene.

b) A jogorvoslati eljárás hiánya

Mind a két támadott jogszabály az érintett beteg szempontjából kötelező adatkezelést ír elő, amely ellen nem lehet tiltakozni, és bírói jogorvoslati eljárás sem áll az érintettek rendelkezésére. Ezért a panaszos egyedül csak az Alkotmánybírósághoz fordulhat. Az alapjogi sérelem azáltal következett be, hogy a magán egészségügyi szolgáltatók és a foglalkozás-egészségügyi szolgálatok jelentési kötelezettsége 2020. június 1-én hatályosult, és azt alkalmazni kell az indítványozóra is.

Az Alkotmánybíróság IV/02689/2012. számú, egészségügyi adatok kényszerintézkedés alapon történő kezelése ügyben hozott határozata szerint:

[50] A támadott normaszöveg önmagában nem zárja ki sem a bírósághoz fordulás lehetőségét, sem a jogorvoslat igénybevételét a felhatalmazáson alapuló törvényi szabály szerinti adatkezeléssel összefüggésben. Az indítványozó e körben valójában azt sérelmezte, hogy a bíróság nem vizsgálhatja az Eüatv. 7. § (2) bekezdés b) pontján alapuló törvényi rendelkezések alkotmányosságát, ez azonban nem tartozik az ún. rendes bíróságok hatáskörébe, mivel az Alaptörvény 24. cikke alapján a jogszabályok Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálata az Alkotmánybíróság feladata. **Az indítványozó nincs elzárva attól, hogy az Abtv. 26. § (1)–(2) bekezdése alapján alkotmányjogi panasz eljárásban kérje az Eüatv. 7. § (2) bekezdés b) pontján alapuló törvényi szabályok alkotmányosságának vizsgálatát, illetve a bíróságok is indítványozhatják ezt az Abtv. 25. §-a adta keretek között.**

c) Az alkotmányjogi panasz benyújtásának határideje

A magánorvosok (és a foglalkozás-egészségügyi szolgáltatók) jelentési kötelezettsége 2020. június 1-én lépett hatályba. Az Abtv. 30. §-a úgy rendelkezik, hogy alkotmányjogi panasz benyújtására az alapjogi sérelem bekövetkeztétől számított 180 napon belül van lehetőség – ez az időtartam 2020. június 17-én még nem telt el.

Az Alkotmánybíróság az IV/01036/2016. számú, az Elektronikus Egészségügyi Szolgáltatási Térrel kapcsolatos ügyben hozott végzésében kitért arra, hogy az alapjogi sérelmet mely időponttól kell számítani. A mondott indítványt 2017. II. 8-án elutasította azzal, hogy bár a jogszabály (az Eüak. III/A. Fejezete) hatályba lépett 2016. január 1-én azonban a tényleges adatgyűjtés az indítvány benyújtásakor (2016 májusában) még nem indult el, hanem csak egy későbbi időpontban (2017. november 1.). Jelen indítvány esetében a magánorvosok kötelező adattovábbítása 2020. június 1-én indult el – a benyújtás időpontjában már folyamatban van. Az elrendelő jogszabály (39/2016. (XII. 21.) EMMI rendelet) azonban korábban, 2019. október 20-án lépett hatályba és egy jövőbeli (2020. június 1.) időponttól kezdve tette kötelezővé a jelentéseket.

d) Az indítványozó érintettségének bemutatása

Az érintett (hasonlóan minden magyar munkavállalóhoz) köteles rendszeresen foglalkozás-egészségügyi időszakos munkaköri alkalmassági vizsgálaton részt venni az 33/1998. (VI. 24.) NM rendelet, illetőleg a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény előírásai alapján. A vizsgálatra történő beutalón szereplő TAJ azonosítót alkalmazni fogja a foglalkozás-egészségügyi szolgálat arra, hogy az EESZT-be adatokat töltsön fel. A szóban forgó, még a hatályba lépés előtt kelt (2020. február) alkalmassági vizsgálatról még nem került adat feltöltésre az EESZT-be, de a következő alkalommal ez már nem kerülhet el.

A magánorvosok jelentési kötelezettsége következtében az indítványozó nem mehet el úgy fogorvoshoz, urológushoz, hogy ne kérjék el tőle a TAJ azonosítóját, és ne továbbítanának róla bizalmas adatokat az EESZT számára. Az Alkotmánybíróság a 3110/2013. (VI. 4.) számú határozatában kimondta, hogy „*az indítványozó nem csak akkor személyesen érintett, ha ő a norma címzettje*”, hanem „*a személyes érintettség követelménye akkor teljesül, ha az indítványozó alapjogi pozíciója és a norma között szoros kapcsolat áll fenn*”

[28]. Az ember halandóságából, fizikai sérülékenységből adódóan belátható, hogy bármikor kerülhet olyan helyzetbe, amelyben valamilyen betegség, baleset, veszélyhelyzet folytán orvosi vizsgálatra, ellátásra, kórházi kezelésre van szüksége, és ezáltal bekerül az állami egészségügyi ellátórendszerbe.

Jelen esetben már nem csak az *állami egészségügyi*, hanem már a magánellátások során keletkezett adatok kényszerintézkedés alapján történő továbbításáról is szó van.

e) Annak bemutatása, hogy a támadott jogszabályi rendelkezések alkalmazása vagy közvetlen hatályosulása során felmerült kérdés alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés.

Az indítványozó ügyében alapvető alkotmányossági kérdés az, hogy a TAJ (társadalombiztosítási azonosító jel) használata milyen körben és milyen célból lehetséges? A személyi szám ügyében született 15/1991. (IV. 13.) Ab. határozat lényege az univerzális személyazonosító jel (szám) használatának tilalma volt.

E határozat nyomán fogadta el az Országgyűlés a személyazonosító jel helyébe lépő azonosítási módokról és az azonosító kódok használatáról szóló 1996. évi XX. törvényt (Szaztv.). Ebben részletesen szabályozta a három nagy állami azonosító: személyi azonosító, adóazonosító jel és a TAJ használatának módját.

ASzaztv. 4. §-a szerint az állampolgárokat alapvetően a természetes személyazonosító adataikkal vagy a természetes személyazonosító adataiból kiválasztott, az adatkezelés célja szerint szükséges és megfelelő mértékű adattal kell azonosítani. Csak törvényben meghatározott esetekben lehet a polgárt azonosító kóddal (pl. TAJ azonosítóval), valamint a családi és utónevével azonosítani.

Az ügyben történt egy fontos és pozitív változás. Az Országgyűlés törölte az egészségügyi és a hozzájuk tartozó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény 3. § b) pontját. A változás 2019. április 26-án lépett hatályba. A 3. § b) pont helyére egy új 3/B. § lépett.

~~3. § b) személyazonosító adat: a családi és utónév, leánykori név, a nem, a születési hely és idő, az anya leánykori családi és utóneve, a lakóhely, a tartózkodási hely, a társadalombiztosítási azonosító jel (a továbbiakban: TAJ szám) együttesen vagy ezek közül bármelyik, amennyiben alkalmas vagy alkalmas lehet az érintett azonosítására;~~

3/B. § E törvény alkalmazásában személyazonosító adat az olyan, az egészségügyi adat érintettjének azonosítására szolgáló személyes adat, amelyet az adatkezelő az egészségügyi adattal együtt, az egészségügyi adat kezelésével azonos vagy attól elválaszthatatlan céllal az egészségügyi dokumentáció részeként kezel.

Az új 3/B. § alapján már nem törvényi előírás az, hogy TAJ-jal kellene a betegeket azonosítani az egészségügyi rendszerben. Ez egyébként sok esetben eleve nem is lehetséges, mert a magyar ellátóknál egyre gyakrabban jelennek meg külföldi, EU tagállam / harmadik ország polgárai, külföldön élő magyar állampolgárok stb., akik nem rendelkeznek TAJ azonosítóval, ugyanakkor különböző rendelkezések (államközi, európai uniós) alapján ingyenesen juthatnak ellátáshoz, illetve, ha nem jogosultak az ingyenes ellátásra, akkor fizető betegként, szabadon felkereshetnek magán vagy állami szolgáltatót. Az indítványozó véleménye szerint a változás életbe lépése napjától alaptörvényellenes (törvénnyel ellentétes) lett a TAJ kötelező feltüntetése egy magánszolgáltatóhoz kiállított beutalón.

Az egészségügyben a TAJ használata rendkívül kaotikus, több törvény és számos rendelet tartalmaz olyan űrlapokat, adattovábbítási kötelezettségeket, amelyeket csak a TAJ birtokában lehet teljesíteni, ugyanakkor a TAJ átadására már nincs kötelező jogszabályi előírás. Például a mentőszolgálat igénybevételéhez nem szükséges a TAJ, mégis a mentőszolgálatnak a NEAK és az EESZT számára jelenteniük kell a szállított beteget TAJ azonosítóval. A véradásnál is szükség van a TAJ-ra, pedig itt sincs meg a megfelelő jogalap az azonosító kezelésére, ahogyan a járványügyi ellátásoknál sincs szükség a TAJ-ra (annak hiányában is jár bárkinek), mégis a kéri a betegektől a TAJ átadását, sőt jelentik is az adatokat kényszerintézkedésként különböző állami szervek számára. Ezekben az esetekben a TAJ a személyt azonosítja, egy kényelmi funkció az informatikai rendszer készítői számára (mert a név adott esetben megegyezhet két állampolgár esetében). A polgárok alapvető jogaira az jelenti a legnagyobb veszélyt, hogy az egyszer átadott TAJ alkalmas arra, hogy a teljes életük folyamán összegyűjtött minden egészségügyi adatot összekapcsolja és megismerhetővé tegye az állam számára. Mára eljutottunk oda, hogy *ad hoc* miniszteri rendeletek írják elő a TAJ kötelező kezelését megfelelő törvényi háttér nélkül, az érintettek jogait jelentősen csorbítva.

[A] Az indítványozó szerint az állami azonosító kódok (pl. TAJ) használata csak akkor alkotmányos, ha a polgárok állammal szemben fennálló kötelezettségeit tartja számon, teszi ellenőrizhetővé, illetve az állam által, jogosultsági alapon nyújtott jogok, kedvezmények, juttatások, ellátások igénylése, igénybevétele esetén biztosítja az ellenőrizhetőséget, a jogosultság elbírálását, illetve a nyújtott ellátások elszámolhatóságát.

Ha párhuzamot állítunk az adóazonosítóval, akkor az adóazonosító segítségével az állam nyilvántartja, összegyűjti a polgár adóköteles bevételeit, illetve, ha a polgár (adó)kedvezményeket vesz igénybe, akkor ezt az adóazonosítójának megadásával teheti meg. **Az adóhivatal nem vezet holtig tartó, kötelező nyilvántartást arról, hogy a polgárok mit vásárolnak, tehát nem követeli meg az adóazonosító használatát általában minden vásárlásnál.** Sőt, ha a polgár számlát kér a vásárlásáról, akkor is önként adja át az adóazonosítóját, amennyiben a számlát később valamilyen adókedvezmény igénylésére fel kívánja használni.

Tekintettel arra, hogy a társadalombiztosítás számos különböző ellátást nyújt ingyenesen vagy kedvezményesen (támogatással) és ezeket a juttatásokat a legkülönbözőbb helyeken lehet igényelni, majd igénybe venni, ezért a Szaztv. 23. § a), ... s) pontjában számtalan szervezetet jogosít fel a TAJ kezelésére. A probléma abban áll, hogy az egészségügyben a jogalkotó a TAJ kezelésére adott felhatalmazást úgy értelmezi, hogy az kényszerintézkedésre (hatalmaskodásra) ad lehetőséget olyan esetekben is, amikor az azonosító kódok kötelező alkalmazására nem lenne alkotmányos lehetőség.

Az indítványozó nézete szerint a beteg **önként átadhatja** a TAJ azonosítóját, amennyiben valamilyen kedvezményt szeretne igénybe venni (pl. a társadalombiztosítás által támogatott gyógyszer szeretne felírni, vagy ingyenes, társadalombiztosítási ellátást vagy ingyenes elektronikus adattárolási szolgáltatást szeretne igénybe venni). Hasonlóan, ha szeretné az egészségügyi adatainak a továbbítását az EESZT rendszerbe, akkor természetesen legyen ahhoz joga, hogy önkéntes választása alapján átadja az ehhez szükséges TAJ-t. A magánorvosok kötelező csatlakozását az indítványozó elfogadhatónak tartja, mert ezzel lesz lehetősége a magánorvosnak a gyógykezelés érdekében hozzájutni az EESZT-ben tárolt adatokhoz. Ez azonban nem jelentheti azt, hogy a magánorvost lehetne kötelezni egy állami személyazonosító kód kötelező használatára és orvosi titoknak minősülő adatok ugyancsak kötelező jelentésére, vagy a beteg hozzájárulása nélküli adatlekérdezésre.

2. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának érdemi indokolása

a) Az Alaptörvény megsértett rendelkezéseinek pontos megjelölése

Az Alaptörvény 18. cikk (3) bekezdése, amely szerint a „*A Kormány tagja törvényben vagy kormányrendeletben kapott felhatalmazás alapján, feladatkörében eljárva, önállóan vagy más miniszter egyetértésével rendeletet alkot, amely törvénnyel, kormányrendelettel és a Magyar Nemzeti Bank elnökének rendeletével nem lehet ellentétes.*”. A 39/2016. (XII. 21.) EMMI rendelet 22. § (5a) bekezdése, valamint a 33/1998. (VI. 24.) NM rendelet 10. számú mellékletben szereplő „TAJ szám” adat megjelölése, továbbá a 14. számú mellékletben szereplő „TAJ száma” adatmegjelölés az első oldalon és a hátoldalon is ütközik az Szaztv., az Ebtv., és az Eüak. előírásaival.

A fentiekén túl a támadott rendelkezések ütköznek az Alaptörvény VI. cikk (1) és (3) bekezdésével, amely szerint „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák. A véleménynyilvánítás szabadsága és a gyülekezési jog gyakorlása nem járhat mások magán- és családi életének, valamint otthonának sérelmével.”, továbbá „Mindenkinek joga van személyes adatai védelméhez, valamint a közérdekké adatok megismeréséhez és terjesztéséhez.”

b) A megsemmisíteni kért jogszabály, jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének indokolása

A Szaztv. 4. § (1) bekezdése szerint

4. § (1) A polgárt

a) természetes személyazonosító adataival,

b) a természetes személyazonosító adatokból kiválasztott, az adatkezelés célja szerint szükséges és megfelelő mértékű adattal vagy

c) törvényben meghatározott esetben családi és utónevével, valamint az e törvényben meghatározott azonosító kóddal

(a továbbiakban együtt: azonosítási módok) kell azonosítani.

A fentiek szerint az egészségügyben is a polgárt a természetes személyazonosító adataival kell azonosítani, vagyis a családi és utóneve, születési családi és utóneve, születési helye, születési ideje és anyja születési családi és utóneve adatokkal (Szaztv. 4. § (4) bekezdése szerint). Az indítványozó álláspontja szerint az állami egészségügyi rendszerben sem lehetne **bármilyen célra** alkalmazni a TAJ-t, hanem kizárólag a polgár kötelezettségei, vagy kedvezményei, juttatásainak igénylése, elszámolása esetén (1. e) Fejezet, [A] bekezdése).

Az egészségügyben a TAJ azonosító kezelésének a célját és a TAJ kötelező átadását a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény (Ebtv.) 29. § (4) bekezdése tartalmazza és ez összhangban van az indítványozó által az 1. e) fejezetben leírt alkotmányos követelménnyel [A].

29. § (4) A biztosított az egészségügyi szolgáltatás igénybevételéhez – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – a társadalombiztosítási azonosító jelet (a továbbiakban: taj-szám) igazoló hatósági igazolványát és – amennyiben a biztosított a 14. életévét betöltötte – érvényes, a személyazonosság megállapítására alkalmas igazolványát köteles bemutatni. A biztosított a taj-számát a tároló elemmel rendelkező állandó személyazonosító igazolványával – a technikai feltételek megléte esetén – elektronikusan is igazolhatja, amennyiben a külön törvényben meghatározottak szerint a tároló elem azt tartalmazza.

A biztosított a taj-számát a személyazonosító jel helyébe lépő azonosítási módokról és az azonosító kódok használatáról szóló törvény szerinti összerendelési nyilvántartásra vonatkozó rendelkezések szerint is igazolhatja.

A TAJ azonosító kezelésének célját az Ebtv. 79. § (1) bekezdése és az Eüak. 4. § (2) bekezdés g) pontja tartalmazza:

Ebtv. 79. § (1) Az egészségbiztosító – ideértve a társadalombiztosítási feladatokat külön jogszabály vagy megállapodás alapján ellátó munkáltatókat és egyéb szerveket – természetes személyről adatokat az egészségbiztosítás pénzügyi ellátásai, illetőleg a társadalombiztosítási feladatot ellátó szervek hatáskörébe utalt más ellátások megállapítása, folyósítása és ellenőrzése, valamint a kifizetett ellátások visszafizetése, megtérítése

céljából TAJ-számon, társadalombiztosítási folyószámlaszámon, illetőleg nyugdíjfolyósítási törzsszámon tarthat nyilván.

Eüak. 4. § (2) bekezdés g) az egészségügyi ellátásokra jogosultak részére a kötelező egészségbiztosítás terhére igénybe vehető szolgáltatások rendelkezésének és nyújtásának, valamint a gazdaságos gyógyszer-, gyógyászati segédeszköz- és gyógyászati ellátás rendelési szabályai betartásának a vizsgálata, továbbá a külön jogszabály szerinti szerződés alapján a jogosultak részére nyújtott ellátások finanszírozása, illetve az ártámogatás elszámolása, valamint a társadalombiztosítási ellátások megállapítása, kifizetése és a kifizetett ellátások visszafizetése, megtérítése érdekében,

A fenti törvényi előírások nem teszik lehetővé azt, hogy a TAJ azonosító átadását követelje a magánorvos, vagy a foglalkozás-egészségügyi orvos. Az Alkotmánybíróság következetesen kiállt a célhoz kötött adatkezelés érdekében, ami azt jelenti, hogy a személyes adatok gyűjtése és kezelése kizárólag törvényes célok érdekében történhet. A támadott jogszabályokban a jogalkotó (a miniszter) a törvényekben leírt célokon felüli, új célokból rendelte el a TAJ kötelező alkalmazását, ami nem pusztán a törvények megsértését jelenti csak, hanem súlyos alapjogi sérelmet is okozott, amennyiben feltesszük, hogy a törvények társadalmi közmegegyezésen, Alaptörvényen és alkotmánybírósági döntéseken alapulnak – akkor ezeket nem lehet önkényesen kiterjeszteni, felülbírálni.

Indoklás. A 33/1998. (VI. 24.) NM rendelet két melléklete tartalmazza a TAJ azonosítót, a 10. számú és a 14. számú. Az NM rendelet előírása tulajdonképpen hatályba lépése óta törvényellenes volt, ugyanakkor elmondható, hogy alapjogi sérelmet kezdetben nem okozott, mert a TAJ azonosítót személyazonosításra használták, a Foglalkozás-egészségügyi szolgálat nem jelent elszámolási adatokat a NEAK számára (mert nem részesül finanszírozásban), és más állami hatóságok felé sem jelentette a betegek bizalmas egészségügyi adatait. Ez azonban 2020. június 1-én megváltozott, a magánorvosok és nem finanszírozott egyéb ellátók jelentési kötelezettsége miatt. Ettől a naptól kezdve a munkavállalók kénytelenek eltűnni a személyes adataik kötelező feltöltését az EESZT rendszerbe. A korábban – törvényellenesen – előírt TAJ azonosító feltüntetése a beutalón már súlyos alapjogi korlátozást eredményez. Afoglalkozás-egészségügyi orvos előnyben van a magánorvossal szemben, mert a TAJ-t nem kell követelnie a munkavállalótól, hanem egyszerűen leolvassa a beutalóról.

A 39/2016. (XII. 21.) EMMI rendelet 22. § (5a) bekezdése törvényellenesen arra kötelezi a magánorvosokat, hogy a betegeiket kötelezzék a TAJ átadására, vagy ha a beteg korábban átadott mondjuk egy leletet (amelyen szerepelt a TAJ), akkor annak felhasználásával folyamatosan egészségügyi adatokat jelentsenek a betegeikről. A betegek az adattovábbítások ellen semmit sem tehetnek, a már feltöltött adatokat nem tudják törölni, sőt az adatok felett is csak egy minimális mértékben gyakorolhatják az önrendelkezési jogukat. Az adatokat az EESZT-ben a betegek halála után öt évig tárolják, utána visszaállíthatatlan módon törölni kell őket, a mai jogi előírások alapján.

A rendelet új, (5a) bekezdése 2020. június 1-től kötelező jelentési kötelezettséget ír elő. Meg szeretném jegyezni, hogy a magánorvosokat az állam szankciókkal fenyegeti. A 147/2020. (IV. 22.) Kormányrendelet olyan módon változtatta meg az egészségügyi szolgáltatás gyakorlásának általános feltételeiről, valamint a működési engedélyezési eljárásról szóló 96/2003. (VII. 15.) Kormányrendeletet 2020. június 1-i hatállyal, hogy az NNK (Nemzeti Népegészségügyi Központ) ellenőrizni fogja a magánszolgáltatókat, hogy azok teljesítik-e a jelentési kötelezettségeiket, és pénzügyi büntető szankciókkal sújtja őket, amennyiben ezt elmulasztják.

A magánorvosoknál a TAJ megkövetelése, illetve és a foglalkozás-egészségügyi orvosoknál a TAJ-nak a beutalón történő feltüntetése, majd ennek következtében a felhasználása az EESZT-be történő kötelező adattovábbításra ellentétben a Szaztv., az Ebtv., és az Eüak. előírásaival, ezért az Alaptörvény 18. § (3) bekezdésébe ütközik.

A rendelkezés az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésével is ütközik, amely szerint mindenkinek joga van személyes adatai védelméhez. Ezt az alapvető jogot az Alkotmánybíróság következetesen az információs önrendelkezés jogával azonosítja. Jelen esetben a polgárok a legbizalmasabb adataik feletti önrendelkezési jogaik elvesztését kénytelenek megélni. Az EESZT adataira az állam a sajátjaként tekint, tetszése szerint – akár utólag is – enged hozzáférést egyes hatóságok, kedvezményezett üzleti körök számára a betegek jogait félretéve, pl. Eüak. 16. § (16) *„Ha a betegségegyesítőben szereplő adat a (14) vagy (15) bekezdés alapján az érintett személyazonosító adataival összekapcsolható, a betegségegyesítőt vezető szerv jogosult az EESZT útján hozzáférni a (7) bekezdés szerinti célból szükséges egészségügyi adatokhoz.”* Ez a rendelkezés 2020. január 1-től hatályos, és visszamenőleges adathozzáférést enged az EESZT-ben tárolt bármilyen adathoz a regiszterek működtetői számára. A COVID-19 járvány alatt az EMMI a kórházi ágyak felszabadítását is az EESZT-n keresztül figyelte, azaz a járvánnyal semmilyen kapcsolatban nem álló pl. operált betegek adataihoz jutott hozzá a járványveszély elhárítása érdekében hozott veszélyhelyzeti Kormányrendeletben kapott **korlátlan adathozzáférési lehetőséggel** élve. Az EESZT egy állami egészségügyi titkosszolgálat, amelynek a működését a polgár semmilyen módon nem tudja ellenőrizni, az adatai feletti önrendelkezését végérvényesen elveszíti, sőt az adatokat bármikor ellene fordíthatja az állam. Ez ellen akkor tud csak védekezni, ha eleve semmilyen egészségügyi ellátást nem vesz igénybe, vagy elmenekül külföldre.

Az adatkezelésre vonatkozó jogalkotás során nem vették figyelembe az adatvédelem több alapelvét, például az adattakarékosság, célhoz kötöttség (Ebtv., Eüak.) és a minimális jogkorlátozás elveket.

A GDPR 6. cikk (1) bekezdése két lehetséges jogalapot is kínál az állami adatkezelések megvalósítására. A 6. cikk (1) bekezdés c) és e) pontját. Ezek: c) az adatkezelés az adatkezelőre vonatkozó jogi kötelezettség teljesítéséhez szükséges; e) az adatkezelés közérdekű vagy az adatkezelőre ruházott közhatalmi jogosítvány gyakorlásának keretében végzett feladat végrehajtásához szükséges. Ezek közül az érintettre nézve a kedvezőbb az e) pont, mert az lehetővé teszi számára a tiltakozást (21. cikk (1) bekezdése szerint), és a bírói jogorvoslat lehetőségét, ha valamilyen sérelmet szenvedne az adatkezelés során. Az indítványozó véleménye az, hogy jogalként a kisebb jogkorlátozással járó e) pontot kellett volna választania a jogalkotónak, hiszen semmi sem indokolja azt, hogy elvonja egy rendelet a polgárok tiltakozáshoz, tisztességes eljáráshoz és a bírói út igénybeviteléhez fűződő alapvető jogát.

A magánorvosi jelentés a magánszféra felszámolását is jelenti, mert az állam mindhalálra megfigyeli és ellenőrzése alatt tartja a polgárok intim betegségeit, testi állapotát; belelát, a laboratóriumi vizsgálataikba, leleteikbe, műtéti jegyzőkönyveikbe, fogyasztott gyógyszereik listájába. Ez elfogadhatatlanul súlyosan sérti az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdését. A polgárok a beavatkozás ellen semmit sem tehetnek, jogi elégtételt, jogorvoslatot nem vehetnek.

3. Egyéb nyilatkozatok és mellékletek

a) Ügyvédi meghatalmazás eredeti példánya, vagy jogtanácsosi igazolvány másolata, ha az indítványozó jogi képviselővel jár el. (Melléklet)

b) Nyilatkozat az indítványozó személyes adatainak nyilvánosságra hozhatóságáról

Alulírott, Dr. Alexin Zoltán kifejezetten hozzájárulok, hogy az alkotmányjogi panaszomat személyes adataimmal együtt közzé tegyék az Alkotmányíróság honlapján.

c) Az érintettséget alátámasztó dokumentumok

Az indítványozó érintettségét az **1. számú melléklet** bizonyítja. A panaszost, 2020. február 12-én időszakos foglalkozás-egészségügyi vizsgálatra utalta be a munkáltatója. A beutalón pedig feltüntette a TAJ azonosítót. A hatálybalépés előtt kelt beutalóval felkeresett foglalkozás-egészségügyi orvos még nem továbbított adatot az EESZT-be, de a következő alkalommal ez már nem kerülhető el. A panaszos nem fogadja el, hogy a beutalón törvényellenesen szereplő TAJ azonosítót felhasználva – az információs önrendelkezési jogainak mellőzésével – a foglalkoztatás-egészségügyi szolgáltató bizalmas egészségügyi adatokat jelent róla az EESZT számára.

A magánorvosok jelentési kötelezettségével kapcsolatban az indítványozó nem csatolt az érintettségéről dokumentumot az Alkotmánybíróság 3110/2013. (VI. 4.) számú határozata szerint. Ha egy jogi norma (39/2016. (XII. 21. EMMI rendelet 22. § (5a) bekezdése) hatálya minden magyar állampolgárra kiterjed, és az emberek esendőségük folytán bármikor lehetnek betegek, akkor az egészségügyi ellátó rendszerrel kapcsolatba kerülnek, és hatályosulnak velük szemben a rendelet korlátozó rendelkezései.

További mellékletek:

2. számú melléklet: amely igazolja, hogy az EMMI hozzáfér az EESZT-ben tárolt egészségügyi adatokhoz, amelynek során nem veszi figyelembe a Digitális Önrendelkezési Nyilatkozatot.

3. számú melléklet: amely tanúsítja, hogy az EESZT állami hozzáférései kényszerintézkedésen alapulnak (GDPR 6. cikk (1) bekezdés c) pontja), amelyek ellen a polgárnak nincs lehetősége tiltakozni.

4. számú melléklet: amely tanúsítja, hogy az EMMI a közeljövőben az EESZT állami felhasználását jelentősen szélesíteni szeretné, visszaható hatályú kényszerintézkedés bevezetésével.

Szeged, 2020. június 18.

Tisztelettel

Dr. Alexin Zoltán
indítványozó
képv.;

